

Predstavljanje rezultata projekta LOKALNE POLITIKE U MULTIETNIČKIM ZAJEDNICAMA – Obilić, Gnjilane i Prizren-02.12.2009

Moderator: Dobar dan svima i dobro došli u Medija centar u Čaglavici. Današnju konferenciju za novinare na temu „Predstavljanje rezultata projekta LOKALNE POLITIKE U MULTIETNIČKIM ZAJEDNICAMA – Obilić, Gnjilane i Prizren“ organizuje Centar za regionalizam iz Novog Sada. Panel učesnici konferencije su Aleksandar Popov, direktor Centra za regionalizam, Sazan Ibrahim, direktor Asocijacije opština Kosova, Hajriz Bekteši, potpredsednik opštine Obilić i Samit Dalipi, savetnik ministra za lokalnu samoupravu. Sada bih dalje vođenje konferencije prepustila Aleksandru Popov. Izvolite.

Aleksandar Popov: Kao što ste čuli ja sam Aleksandar Popov, direktor Centra za regionalizam iz Novog Sada. Ja bih napravio samo jednu malu korekciju, ovu konferenciju su zajednički sazvali NVO Majka Tereza iz Prištine i Centar za regionalizam kao implementing organizacija ovog projekta, koji se organizuje uz podršku KFOS-a – Kosovskog fonda za otvoreno društvo i podršku LGI, to je SOROŠ-ev Institut za lokalnu samoupravu iz Budimpešte. Dakle, njima treba da zahvalim za implementaciju projekta. Inače, ovaj projekat je deo jednog šireg projekta, samostalni deo, koji se zove Civilni dijalog na kojem Majka Tereza i Centar za regionalizam rade već skoro punih 8 godina. Taj projekat je usmeren na obnovu komunikacija civilnog društva sa Kosova i Srbije i u taj projekat je dosad uključeno preko 250 organizacija. Naše ciljne grupe su mladi, žene i mediji. Kao što je ovde rečeno predstavljamo rezultate projekta, koji je započeo u proleće prošle godine koji se zove Lokalne politike u multietničkim zajednicama. Reč je o tri opštine Gnjilane, Obilić i Prizren. On se realizuje po modelu koji je Centar za regionalizam stvorio u Vojvodini radeći na pilot projektu u opštinama Zrenjanin, Senta i Sombor. Mi smo ta iskustva iz tog pilot projekta primenili u ove tri opštine. Ovde su predstavljeni današnji sagovornici i ja moram da na početku kažem da smo od početka, od kako je projekat predstavljen u julu prošle godine na Brezovici, imali punu podršku od Ministarstva za lokalnu samoupravu i Asocijacije gradova Kosova, kao i naravno ne bi se mogao implementirati bez pune podrške rukovodstva ove tri opštine u kojima se radi, i ja sam im zahvalan što su pokazali punu kooperativnost u radu.

Reći ću ukratko o samom projektu. On ima nekoliko faza. Prva faza ovog projekta je istraživanje. Njega je obavila ekspertska organizacija KIPRED iz Prištine. I to istraživanje je obuhvatilo nekoliko nivoa. Prvi nivo je bio zakonodavni okvir. Znači, cilj nam je bio da saznamo kakav je zakonski okvir koji se tiče zaštite prava manjina. Tu ima više zakona koji tretiraju ovu materiju. Matični zakon je zakon o lokalnoj samoupravi. Zatim smo išli na niži nivo i istraživanje je obuhvatilo kakva je lokalna regulativa koje se tiču statuta i određene odluke ove tri opštine, koje se tiču zaštite prava manjina i funkcionisanje institucija za zaštitu prava manjina. Treći nivo su bile institucije, to su bile kancelarije za zajednice, komiteti za zajednice, zamenik predsednika zadužen za zajednice i potpredsednik skupštine opštine. I konačno smo kroz samo istraživanje pokušali da vidimo kakve se lokalne politike u oblastima koje su značajne za zaštitu prava manjina, tu je pre svega reč o obrazovanju, informisanju, kulturi, službenoj upotrebi jezika i pisama kao i zastupljenost manjina u organima lokalne vlasti i u institucijama od javnog značaja. Znači, imali smo tri pojedinačna istraživanja za svaku od

ovih opština i istraživači su na osnovu tih rezultata pripremili predloge preporuka, jedan je nivo preporuka za centralni nivo, a drugi je za lokalni nivo. Da bismo proverili koliko su tačni nalazi istraživača mi smo za svaku opštinu održali okrugli sto gde smo pozvali predstavnike opštinskih organa uprave, predstavnike sudstva, policije, ljudi iz oblasti informisanja, obrazovanja i kulture kao i predstavnike nevladinih organizacija. Ti okrugli stolovi su nam poslužili da na neki način proverimo rezultate i da ih u neku ruku korigujemo. I konačno imali smo završni okrugli sto 24-og septembra u Prištini gde smo sumirali rezultate istraživanja i sveli ih na nivo Kosova. Ova konferencija je bila značajna jer je bio prisutan i sam gospodin ministar Sadri Ferati, bili su prisutni predstavnici međunarodnih institucija i organizacija, tako da smo na tom završnom istraživanju došli do finalnih preporuka za centralni i lokalni nivo. Kada je reč o ovim preporukama mi smo ih pripremili i u pismenoj formi i danas ćemo imati priliku da ih predamo u nadležna ministarstva i Odbor za zakonodavstvo kosovskog parlamenta jer nam je cilj da se neki deo preporuka za koji se smatra da je smisleno da se implementira. Mi smo imali na ovoj konferenciji u septembru obećanje gospodina Feratija da su oni otvoreni, pošto je zakonodavstvo živa stvar, da su oni otvoreni za naše preporuke, i spremni su da amandmanski, kada dođe vreme da se dorađuje zakon, da ih amandmanski ugrade u novi zakon i mi se nadamo da će to i biti slučaj. Ja ću ukratko reći koje su to preporuke sa kojima mi idemo prema centralnom nivou i nivou vlasti. Ovde je jedna od stvari koju smo mi uočili, a to je da u odnosu na uredbe UNMIK-a u novom zakonu o lokalnoj samoupravi nije kancelarija za zajednice koja je značajna institucija za zaštitu prava manjina, ona je postala fakultativnog karaktera, dakle nje nema u novom zakonu. Međutim, ona je nastavila da postoji u jednom dobrom broju opština i sada je ostala jedna primedba na ovim okruglim stolovima da ona, ajde da kažem, da na neki način uslovno visi ili da može doći do prepiranja njenih nadležnosti i nadležnosti komiteta za zajednice i zamenika predsednika opštine. Dakle, mi smatramo da treba da se na neki bolji način uredi ovo pitanje statusa Kancelarije za zajednice. Zatim, uočili smo da nije dovoljno precizno utvrđeno kakva je obaveznost preporuka komiteta za zajednice u odnosu na Skupštine Opštine, jer dobro bi bilo da se zakonom više reguliše koliko je Skupština Opština obavezna da uvaži preporuke od komiteta za zajednice. Takođe smo utvrdili da postoji u kosovskim zakonima, kada je reč o prevodu na druge jezike, da postoji terminološka neusaglašenost, tako da se jedna ista institucija na različite načine tretira u prevodima u pojedinim zakonima što stvara neku vrstu zakonskog haosa, i mislimo da je važno da se ti prevodi ujednače kako bi stvar bila vrlo precizna pošto je reč o zakonima. Takođe, naši eksperti su utvrdili da je zakonski okvir Kosova dobar, i dobar je uglavnom zato što je rađen uz asistenciju međunarodne zajednice, tako da su već u startu primenjeni ti međunarodni standardi i iskustva evropskih zemalja. Međutim, za sada ne postoji još dovoljno kapaciteta na terenu da se potpuno na pravi način implementiraju ti zakoni i zato je važno da se radi na tome. Prvo nadležna ministarstva da rade na tome, da se u što većoj meri usaglašava lokalna regulativa sa zakonima, s jedne strane, i s druge strane da se nastavi izgradnja institucionalnog okvira u lokalnu i jačanje kapaciteta lokalnih vlasti da mogu da implementiraju ove zakone sa centralnog nivoa. Kada je reč o ministarstvu za obrazovanje, nauku i tehnologiju preporuka je da treba razraditi nastavni plan za obrazovanje na srpskom jeziku, namenjen srpskim učenicima i pripadnicima manjina koji bi želeli da budu obrazovani na srpskom jeziku i da se traži poboljšanje o obrazovnim mogućnostima za zajednice RAE (Romi Aškalije i Egipćani), posebno u

oblasti njihovih nacionalnih predmeta. Isto tako preporuka je za MONT da pokuša da obezbedi udzbenike srednjoškolicima iz nevecinskih zajednica, da se ti udzbenici obezbede za osnovne škole kao dodatni podsticaj. I konačno, konstatovano je da ako se gleda zastupljenost pripadnika manjina u institucijama od javnog značaja, misli se tu i na javna i komunalna preduzeća, ili na institucije kao što je npr. KEK, koje su na državnom nivou, da je važno da se vodi računa o proporcionalnoj zastupljenosti manjina u strukturi zaposlenih, jer po istraživanju se videlo da to nije dovoljno obezbeđeno. To je neki nivo preporuka za centralni nivo sa kojima ćemo mi danas ići prema ministarstvima i prema skupštini, a imamo i preporuke koje se tiču lokalnog nivoa. Kada je reč o lokalnoj regulativi uočeno je da npr. statut opštine Obilić nije precizno utanačen oko izbora zamenika predsednika opštine za zajednice, nije naglašeno da na izborima treba glasati većina odbornika iz redova zajednica i nije precizno propisano koji jezici su u službenoj upotrebi. U statutu opštine Prizren npr. nije naglašena ravnopravnost jezika koji nisu u službenoj upotrebi u opštini. Dakle, to su neke, a ima još neke preporuke koje se mogu relativno lako korigovati. To je sada na opštinama na uvažavaju ove preporuke, da ocene da li su opravdane i ako ocene da su opravdane da koruguju te stvari. Isto tako preporuke sadrže i određene stavove oko izgradnje lokalnih politika u oblastima koje su značajne za zaštitu prava manjina, kao što su oblasti koje sam ranije spomenuo, a to je obrazovanje, informisanje i kultura, službena upotreba jezika i pisama i zastupljenost manjina u organima lokalne vlasti i drugim organima od značaja za javnost. Nakon završetka ovih faza mi smo učinili jedan korak dalje, pa smo organizovali jednu studijsku posetu predstavnika ove tri opštine Vojvodini, i oni su imali prilike da obiđu opštine u kojima je implementiran. Ovde je potpredsednik opštine Obilić koji je bio u grupi i obišao te opštine. Oni su imali prilike da razgovaraju sa predstavnicima opštine Zrenjanin gde je implementiran ovaj projekat i gde su mogli da vide kakvi su rezultati tamo postignuti. Imali su priliku da se upoznaju sa nekim drugim stvarima koje su od značaja, i iskustvima Vojvodine, koje su od značaja za zaštitu prava manjina. I ta studijska poseta je pomogla i da se uspostave kontakti između pojedinih opština tako da su opštine Prizren i Zrenjanin uspostavile saradnju, i sad se čeka uzvratna poseta predsednika Skupštine Opštine Zrenjanin Prizrenu, a biće sigurno i drugih kontakata i saradnje kao rezultat ove studijske posete. I konačno, mi ćemo sutra imati trening za predstavnike ove tri opštine, to će biti već drugi ili treći trening po redu koji će pomoći da se ojača kapacitet ovih ljudi koji rade u tim organima vlasti, koje su zadužene za zaštitu prava manjina i da se na neki način još više senzibiliraju za ovu oblast. Dakle, to je jedan ceo paket ovog projekta i mi se nadamo da će on biti koristan kako za ove tri opštine tako i za kosovsko društvo u celini, jer može doprineti da se unapredi zaštita prava manjina i međuetnički odnosi, jer stabilni međuetnički odnosu su, u to smo se mi tamo u Vojvodini uverili, uslov ukupne stabilnosti jedne zajednice. I konačno, primenjujući iskustvo iz ovog pilot projekta na Kosovu mi smo uz podršku OSCE-a počeli da radimo sa nove tri opštine, ustvari privodi se kraju, a to su Peć, Kamenica i Orahovac. Po sličnoj metodologiji se radi, s tim što ovog puta nije obuhvaćen zakonski okvir, pošto je on već obuhvaćen ovim prvim projektom. Eto toliko sam želeo da vam predstavim ovaj projekat i njegove rezultate. Ovde imamo sagovornike iz ministarstva, iz Asocijacije gradova i opštine Obilić, pa bih ja zamolio Sameta Dalipija, savetnika ministra za lokalnu samoupravu da vam se obrati. Izvolite.

Samit Dalipi: Zahvaljujem se gospodinu Popovu i pozdravljam sve. Želeo bih da potenciram na početku da ministarstvo za lokalnu samoupravu pomaže civilni sektor kao partner u zajedničkom angažovanju u poboljšanju lokalne vlade. To je i misija ministarstva da bi se obezbedila bolja i efikasnija služba za njene građane. U našoj strategiji, srednjeročnoj strategiji 2009-2012, koja je odobrena i od strane Vlade ministarstvo je odredilo jasne politike da bi se afirmisala lokalna samouprava u saglasnosti sa evropskom kartom o lokalnoj samoupravi i u saglasnosti sa zakonom i Ustavom. KIPRED-ovi saveti koji su dati ranije će biti preuzeti i verovatno će biti ubačeni u projekte ministarstva da bi se ispunila njena misija. Ministarstvo u okviru Vlade je dalo sebi cilj da kosovske opštine organizuju i funkcionišu kako na način koji bi bio model za ceo region. Ne bih želeo da se zadržavam više i još jednom bih hteo da zahvalim. Ovo je težak rad koji će sigurno pomoći da sve one greške ili manjci, koji se nalaze u zakonu da se poboljšaju, da se srede da bi građani imali opštine u kojima se zakon poštuje se u potpunosti. Hvala.

Aleksandar Popov: Hvala gospodine Dalipi. Sada bih zamolio gospodina Sazana Ibrahimija, direktora Asocijacije gradova Kosova da vam se obrati. Inače, on je čovek koji je od početka pratio projekat tako da je potpuno u njegovoj suštini u toku. Izvolite.

.....

Sazan Ibrahim: Asocijaca Opština Kosova: Poštovani gospodine Dalipi, poštovani zameniče predsednika opštine. U ime Asocijacije Opština Kosova želim da vam zahvalim na pozivu za ovaj sastanak. Takođe, želim vam sve najbolje u vezi ovog posla koji je u ove 3 opštine do sada urađen i u ostalim opštinama koji će biti urađen na Kosovu. Želim da potenciram da ova analiza koja je urađena *kontrabuiše* u poboljšanju lokalne samouprave na Kosovu. Kao i što je naveo vođa ovog sastanka mi smo učestvovali u ovom programu i na osnovu različitih analiza koje su urađene na Kosovu, od strane međunarodnih i lokalnih institucija, dolazi se do zaključka da lokalni autoriteti opština na Kosovu i dalje su najpoštovaniji organ kod građana. Pozdravljam ovu inicijativu za ove 3 multietničke opštine na Kosovu, ali mislim da neke od ovih preporuka koje su izašle, mislim da se više odnose na tranzicioni deo i mislim da se od zadnjih izbora koji su bili 2007 godine, znači kada je stupio novi zakon o samoupravi na snagu. Hoću da kažem da su opštine počele da harmonizuju svoje statute, uzimajući u obzir UNMIK-ovu uredbu od 2007 godine, onda zakon o lokalnoj samopupravi i izrada jednog statuta zahteva određeno vreme. Zakonom je određeno vreme da se donese jedan statut opštine. Zahteva se javna rasprava, rasprava sa raznim interesnim grupama, znači da je neko od ovih bio u odnosu na pre. Želeo bih da navedem i dobre navike onih opština koje su u regionu, one koje smo mi posetili u Vojvodini. Kao Asocijaca Opština na Kosovu mi ćemo uzeti u obzir ove savete i za druge opštine, kao i sa novim predsednicima opština da bi saveti koji su sada predati da se srede i da se regulišu manjkavosti. Želeo bih da ponovim da registracije koje su sada na snazi na Kosovu, formirale su te komitete za manjine kao i za zajednice, ali ima i drugih mehanizama gde različite zajednice mogu da navedu različite njihove probleme ili službe koje su u vezi sa njihovim problemima. Ima i drugih mehanizama gde mogu da adresiraju njihove probleme. Moramo uzeti u obzir da u nekim opštinama na Kosovu ima manjka

kapaciteta, ali u ovom slučaju želeo bih da navedem da su ponekad opštine na Kosovu ograničene i u zapošljavanju profesionalnog kadra, zato što ima ograničenja u zapošljavanju i otvaranju novih radnih mesta. Kratkoročnom strategijom i na osnovu saveta od Međunarodnog monetarnog fonda proizilazi da se radna mesta na Kosovu moraju smanjiti, što automatski utiče i na prevod dokumentacije. I ako sve opštine na Kosovu imaju opremu za prevod moraju da poštuju registraciju na snazi. Slažem se sa gospodinom Popovim kada kaže da registracija na Kosovu ispunjava evropske standarde u vezi dokumentacije. Ali registracije ove implementacije ima jednu određenu finansijsku cenu koja ponekad ograničava implementaciju svih tih dokumenata koji izlazi i prevod. Čak su i ti dokumenti koji izlaze iz parlamenta Kosova. Na osnovu ovih saveta se vidi da može da dođe do promene života zajednica koje žive na Kosovu, preko određenih građanskih inicijativa i drugim vrstama. Zakonom se omogućava građanima Kosova da peticijom zatraže promenu službe ili bolje vršenje rada. Sve to može da utiče na poboljšanje života građana. Amandmani na razne zakone biće urađeni veoma brzo, gde će biti određeno i navedene gde potpredsednik opštine koji obično dolazi iz manjina koje žive na teritoriji te opštine. Implementacija će početi što je pre moguće. Mi znamo da lokalna samouprava mora da poštuje te zakone i te uredbe koje dolaze sa centralnog nivoa. Još jednom bih želeo da vam zahvalim na radu i želim vam uspeh u budućnosti.

Aleksandar Popov: Gospodine Ibrahim, hvala vam. I ovde je čovek koji je sve vreme učestvovao direktno u projektu, pošto je reč o njegovoj opštini. Gospodin Hajriz Bekteši, potpredsednik opštine Obililic. Izvolite.

Hajriz Bekteši: Kao prvo želim da vam se zahvalim, gospodinu Popovu, Ibrahimu, Dalipiju, medijima, KFORu, međunarodnim institucijama, NVO Majka tereza i SOROS-u za jedan projekat koji su organizovali duže od godinu dana. Ovo je bio plan o lokalnom planiranju opštine gde ima mnogo različitih zajednica. U početku smo odredili 3 opštine koje će raditi na ovome sa ovom praksom koja je dovela do velikih rezultata onih opština koje su učestvovala, zato što na tim sastancima gde smo bili u 3 naše opštine u Novom Sadu, dali su nam znanja kako zajednice mogu da žive zajedno i na jednom mestu. U praksi smo primetili kako se treba živeti i kako se treba organizovati. Lokalna samouprava u tim opštinama, gde ima različitih zajednica sa takvom praksom i oni manjci koje smo imali mi smo ih ispunili i sredili tokom rada i nakon ovog perioda. U početku smo počeli sa radom kao grupe, sa zakonom 2000/30, znači Uredbom. Nakon toga primetili smo da je bilo manjka koji je bio u toj ogradi, znači sprovođenjem i početkom zakona o lokalnoj samoupravi je sređeno. U mojoj opštini, pričam u ime moje opštine, bilo je nekoliko manjkavosti. Imali smo tu kancelariju za zajednice ali odmah nakon ovih razgovora i sastanaka izabrali smo i potpredsednika opštine. Ne dodatnog, već potpredsednika opštine koji će se baviti ne samo stvarima koje se tiču zajednice već i drugim zadacima. Posle smo počeli sa svakodnevnim aktivnostima, u formiranju komiteta za zajednice. On redovno održava sastanke, znači situaciju prati u potpunosti, ne samo političku

već u potpunosti svih zajednica koje se nalaze na teritoriji te opštine. Mislim da je ta praksa bila mnogo dobra i ona bi trebala da se nastavi. Na osnovu svih iskustava koje smo dobili mi već primenjujemo te sugestije koje su nam date. One stvari koji smo i mi i vi sami приметili je da nam je sada mnogo lakše da sarađujemo i da zajedno živimo. Kažem da je u mojoj opštini stanje mnogo dobro, mislim nema nikakvih manjkavosti i pripadnici svih zajednica su zainteresovani da uzmu učešće u radu. Oni učestvuju u svim delovima opštine i trude se da poboljšaju svoj rad. Hvala vam puno.

Aleksandar Popov: Hvala vam gospodine Bekteši. Hteo bih da naglasim da se ovde nalazi moj prijatelj i kolega Zeim Šalja iz organizacije Majka Tereza, tako da ako bude pitanja i on je tu. Tu je i Vera Pulja iz KFOS-a, tako da je ekipa kompletna i sada drugo poluvreme po običaju je vaše. Izvolite. Da li imate pitanja?

Marijana Simić – Radio KIM: Ja sam Marijana Simić novinar KIM radija. Gospodine Bekteši, da li možete da mi kažete koliko je ukupno zaposlenih u opštini Obilić i koliki je broj Srba zapošljen u toj opštini? Gospodine Dalipi, da li je bilo potrebno jedno ovakvo istraživanje, jedan ovakav projekat da biste vi uvideli svoje propuste? Posebno me interesuje na koji način ćete rešiti upotrebu srpskog jezika na Kosovu, posebno sada kada će se raditi istraživanja za opštinu Orahovac? S obzirom da znamo koliki broj Srba živi u Velikoj Hoči i Orahovcu, kako će tamo to biti regulisano? Da li vi imate neke primedbe na upotrebu jezika u toj opštini?

Hajriz Bekteši: U opštini Obilić ima 32.060 stanovnika i od toga 4.100 su Srbi, 900 su Hrvati ali sada ne mogu tačno da ih navedem pošto su tako zavedeni. Imamo 70 stanovnika u selu Miloševo koji su Čergezi i imamo 100 građana Bosanaca.

Marijana Simić – Radio KIM: Ja sam pitala za zaposlene u opštini Obilić.

Hajriz Bekteši: Mogu da kažem da postoji diskriminacija kod RAE zajednica. Da kažemo da kod zajednica Srba, da su integrisani u sve svere života. U opštini radi 17 radnika Srba, potpredsednik 3 direktora kao i direktor jednog direktorijata. Onda u školama, imamo zajednicu u Miloševu. Crkvenoj Vodici. U svim ovim školama vrši se obrazovanje na srpskom jeziku, mislim da ima oko 100 nastavnika srpske nacionalnosti. Ima radnika u zdravstvu koje je razvijeno i razvija se na svim ovim lokacijama koje smo naveli ranije i vrši se medicinska kontrola. Imamo zdravstvene ustanove u Obiliću, Plemetini i u Crkvenoj Vodici. U novoj praksi 90 radnika se nalazi u zdravstvu, doktora i medicinskih sestara. Da li je 2 više ili manje ne znam. U gradu se nalazi i Osnovna Škola, dok je u Plemetini srednja škola, ekonomska i medicinska. Svi radovi i sva iskustva, zajednica radi na svom jeziku i po svom planu, bez nikakvih problema. Ako imate još neko pitanje slobodno pitajte, zato što mogu da vam predstavim sve informacije u vezi zajednica koje se nalaze u Obiliću. Kao i što sam ranije naveo

ima diskriminacije. Ima nezaposlenih, ali kod njih je manje obrazovanje, na žalost to je jedan od razloga za to.

Samir Dalipi: Kao što sam ranije rekao, projekti nam pomažu da preskočimo te barijere koje smo sada primetili kao Ministarstvo za lokalnu samoupravu. Slažem se da ima mnogo problema, ali se ti problemi eliminišu u toku, znači u radu. Mi svakodnevno nadgledamo opštine. Svaka aktivnost i sastanci raznih komisija koji se održavaju na nivou opština nadgledaju se od strane naših radnika i oni sve to prijavljuju Ministarstvu. Tako mi tamo možemo da predamo te izveštaje. Svi javni servisi to mogu da zatraže, a takođe ti podaci se nalaze na internet stranici Ministarstva. Kao što i kažemo ima problema i oni se svakodnevno primećuju. Konkretno u vezi pitanja oko opštine Orahovac. Mi imamo neke savete koje smo dali kao Ministarstvo. Za sada u ovom momentu nemam te informacije, ali možete ih naći u knjizi, gde se daju ti saveti za svaku opštinu. Tačnije, tu možete da nađete informaciju.

Neđeljko Zejak - BLIC: Imam pitanje uz jednu malu konstataciju. Mislim da je veoma smišljeno od organizatora ovog projekta da je izabrana opština Obilić. Čudi me da projekat niste sproveli za opštinu Priština. Verujem da ne biste mogli da konstatujete da imate zamenika predsednika. Bilo bi mnogo upečatljivije ili bolja slika o situaciji u kojoj su većina opština na Kosovu. Pitanje za gospodina Popova, ako sam ja dobro razumeo predlažete nešto u nastavnom planu i programu na srpskom jeziku, da se utvrdi nastavni plan i program za srpski jezik. Isto tako predlažete da Mont obezbedi udžbenike na srpskom jeziku. Kažite mi gde će ko i na kom mestu izvoditi taj nastavni plan i program? Očigledno da vi niste u toku da ne postoji kao drugi jezik u albanskoj nastavi srpski, ni u srpskoj nastavi koja paralelno funkcioniše postoji albanski jezik. Iz tog razloga pokušajte da nam objasnite gde će se to izvoditi nastava, jer toga trenutno nema i još uvek ne postoji tako nešto. Čudo da niste primetili da na primer otvorite sajt Kosovske policijske službe, na kome u poslednjih godinu dana nije izvršena jedna jedina dopuna ili izmena na srpskom jeziku. Poslednja vest da su uhapšena trojica Srba u Čaglavici. Gospodine Popov, to dovoljno govori o službenoj upotrebi i pisma i jezika. Verujte da smo mi prvi put čuli na srpskom jeziku predsednika Kosova Fatmira Sejdića pre nekih 15 dana pred izbore ovde. Do tog trenutka ni slovima nigde, bar ja pratim, a evo i kolege su tu, nismo imali mogućnost da imamo prevod na srpski jezik da bi znali šta predsednik Kosova govori. Te konstatacije, verujem slika koju ćete poslati na osnovu vaših istraživanja i na osnovu opštine Obilić biće sasvim druga u odnosu na nešto što se zove realnost ostalih Opština. Zašto to istraživanje niste fokusirali u Đakovici ili u Peći? Kažete da nemate kvantitet? Ko će dole da bude potpredsednik. Nemate ga kao što nemate ni prisustvo manjinskih zajednica, konkretno srpske. Lepo je odabrati na primer opštinu Obilić. Ja pozdravljam gospodina Bektešija, ne zato što je čovek tu. Lepo je imati taj primer, ali gde su vam ostale opštine?

Aleksandar Popov: Ja ne znam da li ste vi ovde bili na početku. Ako ste bili vi niste pažljivo slušali. Ovde nije samo reč o opštini Obilić nego o prvom krugu.

Ovo što finansira KFOS su opštine Obilić, Gnjilane i Prizran. Imamo publikacije da su sve tri opštine obrađene, a imamo i nalaze. Od izabраниh predstavnika opštine jedan je ovde, a mogao je da bude iz Prizrena ili iz Gnjilana i da učestvuje na ovoj konferenciji za novinare. Ocene su date za svaku od ove tri opštine. U drugom krugu su obuhvaćene, ovo što OSCE finansira, opštine Peć, Orahovac i Kamenica i u toku jer obrada rezultata tog istraživanja. Prema tome mi nismo išli ciljano na to da izaberemo opštinu. Ja nemam nikakv razlog kao i svetska organizacija da navijam za bilo koga. Mi treba da pomognemo da se otklone nedostaci koji su uočeni, znači ići ćemo i dalje i u druge multietničke opštine sa ovim istraživanjima u nastavku. Što se tiče ovoga, tamo je konstatovano na primer da sajt opštine ili informator nema na srpskom jeziku i to zbog ovog ili onog razloga. Ništa nije prikrivano. Ni jedna činjenica nije prikrivena. Jedno istraživanje su radile ekipe dok su u druge opštine istraživanje radili eksperti Cantra za regionalizam. Nije bilo razloga ništa da se prikrije nego da kada se u svakoj opštini uđe postoji tačna situacija sa svim uočenim nedostacima. Što se tiče kosovske policijske službe to nije predmet ovog istraživanja. Ja ne mogu da utičem na predsednika Sejdijua na koji način će se obraćati javnosti. Ovde su tri opštine u pitanju i data je veoma objektivna slika. Znači svi nedostaci koji su uočeni tamo su konstatovani u istraživanju i u preporukama. U ovoj preporuci oko obrazovanja piše, srpski učenici i pripadnici srpskih manjina koji žele da budu obrazovani na srpskom jeziku. Prema tome to se odnosi i na druge koji žele da se obrazuju na srpskom jeziku i to u pojedinim opštinama, na primer Gorancima.

Nedeljko Zejak - BLIC: Kažite mi gde je to i ko će da izvodi tu nastavu? Nema ni odeljenja u nastavnom planu i programu koji imamo od strane MONT-a. O čemu vi govorite? Da li je vama poznata slika na terenu da postoji paralelno obrazovanje koje finansira vlada Srbije koje se izvodi na srpskom i obrazovanje koje se izvodi na Albanskom jeziku koje finansira Vlada Kosova.

Samit Dalipi: Gospodine, jasno je pitanje koje vi postavljate, ali ja vama postavljam jedno kontra pitanje. Imali smo izbore za lokalnu samoupravu gde su građani direktno mogli da utiču na njihovu budućnost i u novim opštinama koje su osnovane Ranilug, Klokot i Gračanica. Znači da je volja da se izađe na izbore, čak i srpske zajednice, nije bilo na onom nivou koji smo mi želeli. Mislimo da ima potrebe da se Vlada Kosova približi Srpskoj nacionalnosti i da pruži te osnove da se održava obrazovanje na srpskom jeziku, znači da se nadju objekti, zgrade i sve. Tu je volja Republike Kosova, ali se zahteva i volja sa druge strane.

Novinar - Dojče Vele: Ja se izvinjavam jer na početku nisam bio ovde. Rodom sam iz Prizrena pa me interesuje pošto se ovde spominje upotreba službenog jezika. U Prizrenu su 4 zvanična jezika, u opštini. Ja isto radim i u prosveti, a inače sam profesor filozofije. Ne znam do kojih ste vi zaključaka došli, ali vam moram reći da mi nemamo knjige, da sva saopštenja koja dobijamo od direktorijata iz Ministarstva isključivo dobijamo na albanskom jeziku. Ako odete u SUP, bošnjakinje starije žene koje ne znaju albanski jezik ne mogu da se snađu.

U opštini ima, ali u većini organizacija u Prizrenu koji je naj multietnički grad na Kosovu taj se jezik ne koristi. Ja kao profesor moram da prevodim sa albanskog na bosanski jezik da bi predavao mojim učenicima. Mi imamo i ministarstva, mi imamo ovde i zamenika ministra Bošnjaka iz Gore, ali nemamo toga. Znači, jezik se u Prizrenu ne koristi kao što treba. Da ne govorim o saopštenjima koje dobijamo. Istina u Prizrenu smo počeli da dobijamo saopštenja iz policije. Dakle interesuje me kakav je vaš zaključak oko upotrebe jezika u prizrenskoj opštini pošto se ovde isto govori o toj opštini. Mene samo zanima koji su vaši zaključci oko upotrebe jezika i pisma u prizrenskoj opštini?

Samit Dalipi: Stvar kod unutrašnjih organizacija je drugačija. Kako to druge opštine rade? One dolaze iz druge opštine, iz Vitine i znam da od 2001 godine prevod, materijali i sve se vrši i radi na srpskom jeziku, zato što sam bio predsednik opštine u toj opštini. Da sam znao doneo bi neke publikacije koje su na tri jezika, između ostalog i na srpskom jeziku. Kod njih možete da proverite i možda možete da nađete odgovor na to pitanje. Žao mi je ali ja sada ne mogu da uđem u detalje i da vam kažem tačno faktičko stanje. Garantujem vam da saveti i utisci za opštinu Prizren se nalaze tu. Na žalost ne mogu da vam dam tačan odgovor na ovo pitanje.

Novinar - Dojče Vele: Dakle kada dolaze ministarstva, kada dolazi predsednik ili premijer mi novinari nemamo prevoda. Ja sam naučio albanski, ja živim u takvoj multietničkoj sredini i to nije problem, ali se zakon ipak mora poštovati. Ja sam Ministru Unutrašnjih poslova rekao da prvo on krši zakon.

Aleksandar Popov: Ja ću vam samo pročitati tri preporuke iz opštine. Opština treba da uključi predstavnika manjine u proces odlučivanja koji se direktno odnosi na poštovanju manjinskih prava, kao što je sloboda kretanja, upotreba jezika, obrazovanje na njihovom materijalnom jeziku i zaposlenje. Opština bi trebala da poboljša primene odredbe o upotrebi jezika u opštinskoj upotrebi i javnoj službi. Opština bi u saradnji sa vladama na centralnom nivou trebalo da uloži dodatnog napora u cilju poboljšanja etničkih zajednica na Kosovu, pravo zaposlenje manjina u javnim preduzećima, da nastavi sa zakonom sprovođenja upotrebi jezika i pravo na obrazovanje na jezicima manjina. Dakle ovo su konstatacije iz ovog istraživanja.

Hvala vam na učešću. Na kraju ostaje mi da se zahvalim što ste pratili ovu konferenciju za novinare. Nadam se da je svima bila od koristi. Posebno zahvaljujem učesnicima konferencije.